

Dat	Län	Kommun	Stift	Församling	Kyrkogård
2008 / 2013	Skåne	Ängelholm	Lund	Strövelstorp	Strövelstorp
Inventare	Fotograf	Original förvaras	Bilder år	Kvarter	Gravplats nr
Ingvar Nilsson	Ingvar Nilsson	Kyrkoarkiv	2013	6A	188

Översiktsbild	Detaljbild
	

Gravvårdstyp (t.ex stående, liggande, material)	Hög stående sten utformad som trädstam med försänkt textfält.
Inskriptionstyp (t.ex försänkt, upphöjd, metallbokstäver)	Försänkt
Omgärdning (t.ex. sten, häck, staket)	Buxbomshäck
Ytmaterial (t.ex. sand, singel, stenplattor)	Jord
Växtmaterial (t.ex. träd, buskar)	Höga taxusbuskar, senare borttagna

Inskription (/ = radbrytning)	Byggmästaren / Anders Jönsson / Torlarp / * 17/4 1817 † 17/3 1905 / Hustrun / Bothilda Andersson / * 28/9 1833 † 31/3 1891 / Häradsdomaren / Gustaf Andersson / * 28/9 1868 † 12/4 1952 /
Citat (/ = radbrytning) t.ex. psalm- el. bibelvers, med för aktuell tid relevant översättning	---

GUSTAF ANDERSSON

Porträtt / Speciella noteringar, Övrigt

Kulturminnessten. Vård all framtid.

Här vilar också Gustaf Anderssons föräldrar Anders och Botilda Jönsson (06A, 187-188).

Gustaf Anderssons hustru Danida Serafinowicz är gravsatt på kvarter 2B tillsammans med sin mor Malwine.

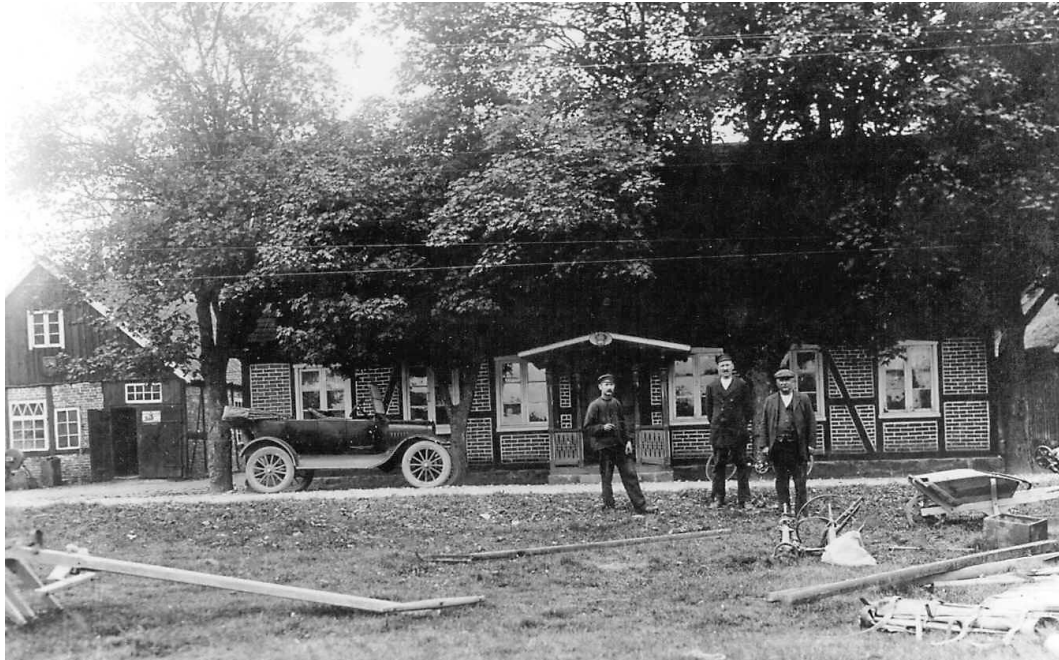
Gustaf Andersson var häradsdomare i tinget, landstingsman, ledamot av kommunalfullmäktige och kommunalstämma. Titeln "häradsdomare" fick den nämndeman i häradsrätten som innehaft nämndemannauppdraget flest antal år. Gustaf Andersson tillhörde Södra Åsbo och Bjäre häradsrätt.

Ytterligare upplysningar på följande sidor.

Häradsdomare Gustaf Andersson, Torlarp

Bostaden i Torlarp

Gustaf Andersson övertog hemmet i Torlarp efter sina föräldrar, Anders och Botilda Jönsson. Fadern Anders Jönsson var byggmästare och snickare. Fastighetens byggnader, som bestod av boningshuset med tillhörande uthuslängor och smedja, låg omedelbart söder om dagens servicehem Åsbytorp, omedelbart öster om stora landsvägen genom Strövelstorp. Tillhörande jordbruksmark om ca 4 tunnland låg både öster och väster om landsvägen och omfattade bl.a. den mark där Strövelstorps skola och Åsbytorp nu finns samt en del av området för dagens villabebyggelse.

Gustaf Andersson gård med smedjan till vänster. Övriga uthus skymtar till höger. Bilden är tagen omkring 1930 eller något senare. Ur Bo Larssons samlingar.

På bilden ovan syns boningshuset som låg alldeles intill landsvägen. De tre herrarna står på åkern väster om landsvägen. Smedjan och övriga uthus har senare rivits, men boningshuset i korsvirke finns kvar. Det har dock flyttats ett stycke åt öster i samband med att vägen, nuvarande Strövelstorpsvägen, har breddats för att ge utrymme åt den ökande trafiken genom samhället.

En sagesman berättar att boningshusets möblering var gammaldags. Gustaf hade förmodligen övertagit allt från föräldrarna. Strängt taget användes inte mer än ett rum i hela huset, ett stort rum som kallades för stugan eller vardagsrummet. Där satt han och skrev, där intogs måltiderna och där tog han emot besök. Utmed rummets kortvägg ut mot vägen stod en långbänk och framför denna ett långt kraftigt bord, som var både skrivbord och matbord. Vid rummets långsida mot norr stod en hög järnkamin som eldades med kol. Där hölls maträtterna varma och där koktes vatten. På motsatta sidan stod en dalaklocka och en soffa. På andra kortsidan var två dörrar, en till köket och en till Gustafs sovrum och däremellan en byrå med spegel. Det hela var mycket spartanskt. Det så kallade finrummet låg till vänster när man kom in i förstugan. Ett litet gavelrum mot söder med ingång från stugan hade han till kontor. Där fanns pärmar i mängder med fakturor, böcker och papper av olika slag. Ordningen i kontorsrummet var inte den bästa. Rummet saknade eldstad och därför vistades Gustaf sällan där. Telefonen fanns visserligen där, men den var fäst vid en kloss intill dörrkarmen så att han kunde ta telefonluren, dra till dörren och sitta och prata i stugan som var uppvärmd.

Familjelivet

Gustaf Andersson bodde ensam på gården i Torlarp hela sitt liv trots att han i omkring 40 år var förlovad med Gunilda Jönsson i Norra Varalöv, numera benämnt Kastanjegården. Hon övertog 1908 efter sina föräldrar Jöns Nilsson och hans hustru Kerstin ett stort lantbruk om 50 tunnland.

Mangårdsbyggnaden var uppförd 1850. Antagligen ansåg Gunilda att hon hade ansvar för den gård hon ärvt och inte kunde överge den, vilket hade blivit följden vid ett giftermål med Gustaf. Möjligen ansåg hon Gustafs torp vara för enkelt jämfört med det hon själv ägde. Gustaf å sin sida hade varken lust eller kunskap att bruka jorden. Hans intresse låg på det tekniska planet och skötseln av de kommunala angelägenheterna samt rättsväsendet. Sitt föräldrahem var han hårt knuten till och sin affärsrörelse måste han övervaka. En flyttning till Gunildas gård skulle helt ha rubbat hans cirklar. Med så helt motsatta intressen och arbetsuppgifter var ett äktenskap dem emellan en svårlöst uppgift. Båda var frihetsälskare och ville bestämma över sig själva. Men de förblev ändå ett par, var "särbo".

Erik Dahlman (i Otto Dahlmans affär) berättar i sina anteckningar att Gustaf hade anställt en hushållerska som hette Ole och som var nästan vinkelböjd på grund av en ryggskada. Hon gjorde säkert så gott hon kunde, men Gustaf hade inte stora pretentioner på sin personliga komfort. *"Något bekvämt och ombonat hemliv såsom god mat på bordet, rena och hela skjortor, pressade kostymer och borstade skor var han ej bortskämd med. Å andra sidan tror jag ej att han saknade detta, för hans tid var helt upptagen med fängslande och intressanta arbetsuppgifter. Något religiöst samfund tillhörde han ej och var ingen flitig kyrkobesökare. Hans alkoholkonsumtion var mycket måttlig och hemma hos oss drack han alltid te och rökte någon enstaka cigarett som hette "Turk" och kostade 30 öre för 10 stycken. Vid förkylning drack han te som han kokt på torkade fläderblommor som han själv samlat in"*.

Gustaf och Gunilda hade skrivit ett inbördes testamente, som innebar att den efterlevande skulle arva den som först dog. Gunilda dog den 16 april 1936, och Gustaf ärvde då hela jordbruksegendomen i Norra Varalöv.

Så slumpade det sig att en annan kvinna klev in i gården. Hon hette Danida Serafinowicz (1882-1973), var ryska och hade via Gustaf Anderssons bror Nils Andersson i Tyringe kommit till Norra Varalöv. Danida var född i Riga och kom från en halvförmögen familj. Släktingar fanns även i Tyskland. Nils Andersson (1864-1945) var direktör och framgångsrik företagare med goda kontakter bland annat i Tyskland.

Danida Serafinowicz sändes till Norra Varalöv, säkert med goda avsikter, för nu gick det undan. Redan nio månader efter Gunildas död hade Danida gift sig med Gustaf Andersson (8/1 1937). Även Danidas mor Ma1wine (1860-1947) hade följt med och flyttade också in i gården. Vad Gustaf Andersson tyckte om detta kan man bara spekulera i. Och historien upprepade sig. Gustaf Andersson valde än en gång att bo kvar i sitt Torlarp, trots att han var gift. Fast det hände enligt muntlig uppgift att han ibland bodde i Norra Varalöv. Danida, som överlevde Gustaf med 20 år, tillbringade sin sista tid på servicehemmet Åsbytorp.

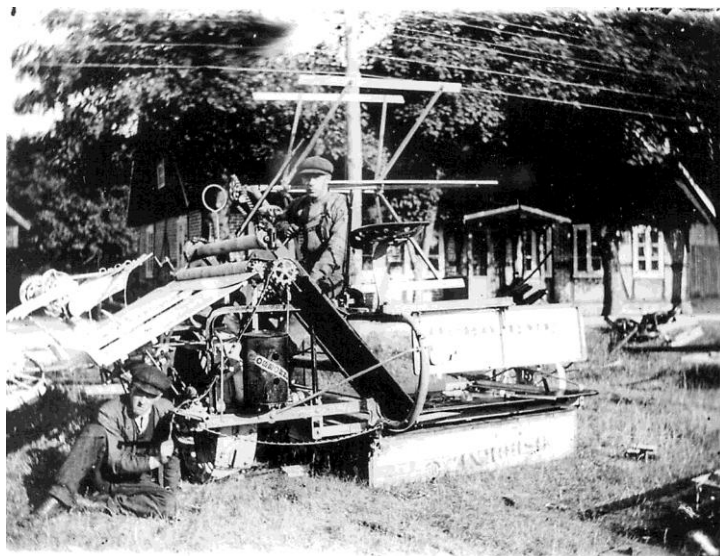
Kastanjegården i Varalöv

Mangårdsbyggnaden hade uppförts 1850 av hemmansägaren och lantbrukaren Jöns Nilsson och hans hustru Kerstin. Efter Jöns Nilssons död 1908 övertog dottern Gunilda Jönsson gården och dess drift.

Interiören var mycket elegant. Gunilda Jönsson hade låtit konstnären Gustaf Ramberg i Helsingborg utföra att stort antal målningar på väggarna under de första åren på 1900-talet. När Engelholms Tidning långt senare gjorde en intervju med Gustaf Andersson frapperades man av *"de vackra, i ljusa och glada färger hållna målningarna, som pryda trappuppgången till övre våningen"*. I det hemtrevliga vardagsrummet möts man av en bred väggfris i olja, som löper runt hela rummet och illustrerar Tegnér's bekanta dikt *"Den gamle karolinen"*. I rummets fyra dörrar utgör varje dörrspegel var för sig ett blomsterstilleben, likaså fönstersmygarna. I ett annat rum är väggfrisen målad med motiv från sydligare breddgrader under det att trappuppgången föreställer snöiga alplandskap. I stora salongen lägger man genast märke till ett större skåp, avsett för förvaring av minnessaker. Mönstret är enastående, man kan nästan säga symboliskt. Den ena skåpdörren är försedd med kejsar Wilhelms bild, vilken bär underskriften *"Forntiden"* och på den andra tronar president Wilson med sina fjorton punkter och Nationernas Förbund med underskriften *"Framtiden"*. Gamla fina möbler och prydnadssaker samsas med mera moderna. Tallrikarna med den siste ryske tsarens vapen t.ex. pryder mycket väl sin plats över den pampiga byffén i rococo, likaså den stora ryska tesamovaren på sin marmorhylla.

Entreprenören

Gustaf Andersson övertog gården och sin faders (Anders Jönsson) smedja och reparationsverkstad i Torlarp, vilken han sedan utvecklade till en omfattande maskinaffär för försäljning och reparation av lantbruksmaskiner. En stor och efterlängtd artikel var självbindaren, till stor lättnad för alla liemän och de kvinnor som skulle ta upp och binda säden.

Självbindare av märket OSBORNE framför Gustaf Anderssons böningshus i Torlarp. Foto trol. före 1930. Ur Bo Larssons samlingar.

Tröskning på gården i Torlarp. Foto troligen omkring 1920. Ur Bo Larssons samlingar.

Politikern och den socialt medvetne

Trots att Gustaf Anderssons affärer med lantbruksmaskiner nog krävde sin man gjorde hans livliga allmänintresse och stora arbetsförmåga att han också hann ägna sig åt mycket annat. Med levande intresse deltog han i allt som rörde hemkommunens angelägenheter. I många år var han medlem av kommunalstämma, ledamot i kommunalfullmäktige, huvudman i sparbanken m.m. Som häradsdomare vid tinget fick han ur häradshövding Jakob Linders hand mottaga konungens medalj för "*den heder, som genom eder förtjänst kommit häradsrätten och domsagan till del.*"

Elektrisk ström blev installerad i församlingen år 1918, och initiativtagare och den drivande viljan i detta projekt var Gustaf Andersson. Han blev också ordförande i Strövelstorps elektricitetsförening.

Han deltog också rent praktiskt i genomförandet. En sagesman berättar att han en dag kom körande med häst och vagn genom byn med el-strömmätare som skulle levereras till lantbrukare i Vemmen-torp. Med elströmmen följde inte bara tillgång till belysning. I hemmen fick man möjlighet att skaffa elektriska strykjärn, dammsugare, elspis och kylskåp. På lantbruken kunde den mödosamma vatten-upphämtningen till både människor och djur ske med motorkraft, mindre kvarnar blev installerade för malning av spannmål till djuren och den eldfarliga och riskabla lokomobilen till tröskverken kunde ersättas med elektrisk motorkraft.

I början av 1920-talet tog Gustaf Andersson initiativ till bildandet av en ekonomisk förening som skulle driva en busslinje från Strövelstorp till Hälsingborg. En av medlemmarna var Oskar Eriksson från Ausås som blev föreståndare och bussens förare. Till en början insattes en liten buss av märket Ford som gick en tur i veckan om lördagarna. På- och avstigningen skedde genom en dörr baktill. I bussen fanns två långbänkar, en vid varje sida med plats för sex personer på varje. Mittgången blev snabbt fylld med korgar och kassar av olika slag. Flera av resenärerna stod på Sundstorget och sålde varor såsom höns, kycklingar, ägg, bär, frukt, potatis och blommor som de själva producerat och odlat.

Begåvad med snabb uppfattning och en sansad och sund blick på tingen i förening med ett ovanligt gott minne betraktades Gustaf Andersson av sockenborna som den hos vilken man i kinkiga fall alltid kunnat hämta råd och hjälp. Han var bl.a. bouppteckningsman. Han hjälpte folk att författa brev till myndigheterna och att skriva dem. En sagesman berättar att Gustaf var en av de första i socknen som skaffade skrivmaskin, men det var han nog tvungen till. Han hade ganska stor korrespondens och avsände många brev, men flera av de handskrivna kom tillbaka från posten därför att det inte gick att läsa adressen. Inte ens Gustaf själv kunde i efterhand alltid tyda vad han skrivit. Så det var nog en nödvändighet att övergå till maskinskrift.

Gustaf Anderssons ord vägde också tungt på möten och stämmor. Även utanför socknen togs hans förmåga i bruk. Han var sålunda invald i styrelserna för Sydbankens Engelholmsfilial och Engelholmsortens andelsslakteriförening. Han var referent till Engelholms Tidning, och när möten och sammanträden var slut, ofta sent på kvällen, ringde han till redaktionen och talade om vad som hade beslutats, utan att först skriva ner det. För säkerhets skull fick redaktören, som skrev ner det efter Gustafs diktamen, läsa upp det för honom innan det gick i tryck. Han hade en snabb uppfattningsförmåga och kunde lätt sammanfatta det väsentliga i de beslut som fattats.

På grund av Gustaf Anderssons stora kunskaper och arbetsförmåga för det allmänna var krafter igång för att välja honom till riksdagsman. Han avböjde detta av tre skäl: För det första var hans muntliga framställning begränsad på grund av att han stammade något, särskilt då det var många åhörare. För det andra låg hans största intresse på det kommunalpolitiska området, inte på rikspolitiken. För det tredje ansåg han sig inte kunna vara borta från hemmet någon längre tid eftersom hans affärs- och verkstadsrörelse måste övervakas.

Inte nog med att Gustaf Andersson gjorde Strövelstorps socken stora tjänster genom alla sina kommunala uppdrag i sin krafts dagar. Han tänkte också på kommande tider och de människor som efter honom skulle leva i församlingen. Han donerade därför sin fastighet till kommunen och avsåg att marken skulle användas till byggnadstomter för ett nytt ålderdomshem och en ny skola. Båda dessa projekt genomfördes också på 1960-talet.

Samlaren

Gustaf Andersson var mycket kulturhistoriskt intresserad. Att ta vara på och bevara allt gammalt och fornt låg honom varmt om hjärtat. Som hobby lade han an på att samla mynt, såväl uråldriga svenska som utländska mynt av kuriositetsvärde. Hans samling kunde också räknas bland de större som fanns i privat ägo. Vid en tidningsintervju berättar Gustaf att han hittade det första myntet redan som liten pojke i närheten av sitt föräldrahem i Torlarps. Det är präglat 1696 och bär inskriften Carolus Rex. Detta väckte hans intresse och han började samla. Till slut innehöll hans samling de flesta valörerna av svenska mynt sedan Gustav Vasa tid, det äldsta inköpt hos en myntsamlare i Basel. Hela serien av Karl XII:s nödmynt, de så kallade Görtz-dalarna, fanns också i samlingen. Dessa mynt präglades åren 1716-19 och utkom med 10 olika typer benämnda "Kronan, Publicia Fide, Vett och vapen, Flink och färdig, Jupiter, Saturnus, Phoebus, Mars, Mercurius och Hoppet. Det allra äldsta svenska myntet i Gustafs samling var ett litet tunnslitet silvermynt från äldre medeltiden, en s.k. brakteat¹. Av danska och norska mynt innehöll samlingen de flesta valörer sedan omkring trehundra år tillbaka.

¹ Brakteat: Medeltida mynt av tunt silver- eller guldbleck, präglat så att bilden framträder upphöjd på ena sidan och nedsänkt på den andra. (Kunskapens bok).

Dessutom fanns såväl mycket gamla som nyare mynt från alla europeiska länder samt från Ryssland, Kina och Palestina och de holländska och engelska kolonierna. Några små snäckor, som också ingick i samlingarna, var av ett speciellt värde. De hade använts som betalningsmedel i Kongo. Det allra äldsta myntet i samlingen troddes vara ett silvermynt från kejsar Neros tid. Fem stycken kufiska mynt av högt värde hade Gustaf donerat till Lunds universitet.

I samlingen fanns också en bok med prydligt handskrivna papper, noggrant uppklistrade. Det var riksbankssedlar från början av 1700-talet, såväl svenska som danska. Dessutom fanns det i samlingen tyska sedlar, som utgavs efter första världskriget, ett slags nödmynt men i mycket konstnärligt utförande med motiv syftande på något säreget för den stad eller plats där de utgjorde gångbar valuta.

Gustaf Andersson hade också en vacker samling av stenyxor, konstnärligt arbetade flintdolkar, pilspetsar m.m., som han hittat på olika ställen i Strövelstorp. Det vackraste bland stenåldersvapnen var en utomordentligt väl utförd yxa i grönsten, antagligen en mindre stridsyxa, vars fyndplats dock var okänd.

Som en kuriositet kan nämnas hur Gustaf något av de första åren på 1900-talet förvärvade en stenåldersyxa av en lantbrukare i Strövelstorp. Den yxan hade sin särskilda historia. På 1860-talet, då de flesta människor ännu inte hade något sinne för hembygdsforskning gick en gammal man omkring i orten och samlade upp fornynd, som han sedan sålde till en uppköpare i större skala. Av någon anledning ställde gubben en kväll in sin säck på en gård där den sedan fick stå kvar i fyrtio år. Gustaf fick på något sätt reda på säcken som innehöll åtskilliga dyrgripar. Han bytte sig till säcken i utbyte mot en såmaskin!

Gustafs ryskfödda fru Danida delade helt sin mans samlarintresse fastän hon personligen inte tog någon mera aktiv del i det. En del ryska böcker, silversaker och mynt, som hon haft med sig hit från Ryssland, utgjorde emellertid ett värdefullt komplement till samlingarna.

Filantropen Gustaf Andersson

Gustaf Andersson var en stor människovän. En person som väl kände honom berättar om ett par episoder som styrker detta.

När Henry Fords bilar, modell T, började säljas i Sverige var Gustaf en av de första som köpte en sådan. Det var ett fortskaffningsmedel som han uppskattade och som passade honom med tanke på alla de sammanträden han måste bevista och alla affärskontakter han hade. Gustaf var mycket generös med att bjuda på skjuts. De som hade ärende åt samma håll som han fick gärna åka med. Bar det då iväg till Ängelholm bjöd han ofta den som åkt med på kaffe när de kom fram. Vår sagesman berättar att det också hände att Gustaf lånade ut sin bil. Någon ersättning för lånet var det naturligtvis inte tal om.

Ett annat exempel på Gustafs känsla för människor som hade det svårt berättas från tiden under första världskriget. Det var stor brist på alla födoämnen, och normer bestämde hur mycket livsmedel man fick inneha av olika slag. Överträdelse av dessa bestämmelser var straffbart. En lantarbetare från Håkantorp hade blivit instämd till tinget i Ängelholm för att ha tillskansat sig mer mjöl än han var berättigad till. På domarens fråga till den anklagade om det var riktigt blev svaret ja. När juryn efter rättegången skulle fastställa domen föreslog domaren det högsta straffet. Gustaf begärde ordet eftersom han personligen kände mannen, hans familj och deras förhållanden. Han framhöll som förmildrande omständighet att mannen ifråga genom en olyckshändelse hade blivit så svårt skadad att han var i det närmaste helt oförmögen till något arbete. Den stora familjens uppehälle klarades genom att hustrun gick på tillfälligt arbete hos lantbrukarna. Bidraget från fattigvården var helt obetydligt. Brödransonerna var små, och för att dryga ut dessa hade hustrun fått tillstånd att plocka upp de sädesax som fallit till marken efter skördarbetet på de gårdar där hon arbetade. Hela familjen hade deltagit i axplockningen och då mannen hade en ryggskada hade han måst krypa fram på åkern. Sädesaxen lades i en säck och bankades med en käpp så att kärnorna blev urtröskade. Därefter hade mannen bett möllaren att mala säden. Denne var ovillig eftersom han då blev lagbrytare och kunde bötfällas. På mannens enträgna begäran tog möllaren emellertid risken och lät honom komma till möllan en kväll sedan det blivit mörkt för att få säden mald. Det blev 12 kg mjöl. Någon illvillig och avundsam person hade observerat vad som ägt rum och anmält detta till landsfiskalen, och det blev åtal. - När domaren och de övriga i juryn hörde bakgrunden till mannens lagöverträdelse var alla eniga om att åtalet skulle läggas ner och mannen frikännas, vilket också skedde.

Gåva till kyrkan

År 1940 skänkte Gustaf Andersson tillsammans med sin hustru Danida Serafinowicz två kopparurnor till Strövelstorps kyrkogård. Enligt församlingskyrkorådets protokoll *"uttalade kyrkorådet ett*

varmt tack till häradsdomare och fru Gustaf Andersson, N. Varalöv, för de urnor av koppar, som herrskapet Andersson skänkt till prydnad å kyrkogården". Åt kyrkovärden Carl Persson uppdrogs "att på lämpligt sätt rådgöra med häradsdomaren Gustav Andersson om lämpligaste ordnande av platsen ... liksom ock beträffande blommor eller bladväxter i desamma".

Urnorna är placerade på de stenpelare som är placerade vid övergången mellan nya och gamla kyrkogården.

Gustaf Anderssons stiftelse

Efter Danida Serafinowicz' död 1973 inrättades "Häradsdomare Gustaf Anderssons stiftelse" som har till uppgift att bistå gamla och lytta, bidra till skolbarnens kläder och skor samt till allmänna ändamål.

Ur verksamhetsberättelsen för räkenskapsåret 2007 framgår stiftelsens officiella ändamål: ”Stiftelsens huvudsakliga ändamål är att genom sin avkastning främja vård av behövande ålderstigna, sjuka eller lytta som är eller under en längre tid varit bosatta i Strövelstorps socken. Samt i andra hand för att främja vård, fostran och utbildning av barn och unga personer som är födda i Strövelstorp eller där har sin hemvist. I tredje hand till allmännyttiga ändamål inom socknen, såsom prydnad av kyrka eller allmänna byggnader eller anläggningar. Dessutom underhålla och vårda gravar”.

De årliga utdelningarna har bl.a. gått till utsmyckning på servicehemmet Åsbytorp och till en läsapparat för släktforskarna.

Källor:

1. Tidningsurklipp 1928 vid Gustaf Anderssons 60-årsdag / Lg (genom Bo Larsson 2004-07-13) (Lg = folkskollärare Carl Ljung i Erikslunds skola).
2. Gustaf Anderssons stiftelse
3. Erik Dahlmans anteckningar i samband med bygdeforskning omkr. 1990
4. Skånska Socialdemokraten maj 1950
5. Ytterligare tidningsartiklar ur Engelholms Tidning/NST i samband med Gustaf Anderssons födelsedagar.
6. Material ur Bo Larssons samlingar
7. Porträttgalleri från Kristianstads län 1931